

חלון פרק שביעי עירובין

ע"ה

עין משפט נר מצוה

י"א ב ג ח ט י י"ב
עירובין הל' ו טו"ש
סיומן שבע סעיף י"ב
ב ד ה ו ז ח ט י י"ב
מסלול שבת הלכה
ט:
ז מ"ח פ"ג מהל' שבת
הל' ט טו"ש א"ח סי'
שד סעי' א':
בא ח"מ פ"ג מהל'
עירובין הלכה ג
טו"ש ע"ה א"ח ס' שבע
סעיף ח:
בב ט י י"ח שם הלכה ז:
בב ג ח ט י"ח שם טור
ש"ע שם סעיף יג:

רבינו חננאל

ליה בבור, כמו החוליה
השבור רחב מלמטה
והחוליה צרה, אלא מאי
אית לך למימר דמנח
מידי כגון מחצלת ומשוה
הבור צד כמו החוליה
ומשתמש, הכא נמי
במבואר שהוא מלא
יתירות מנח מידי עליהו
ומשתמש, כיון שאמר כי
הסולמות
המסורין לשתי החצירות
לערב אחד, הוצרך
לערב לומר כמה יחא
גובהו של סולם שהוא
ממטע בכותל, ואמר
כותל שגובהו י' טפחים
צריך סולם י"ד טפחים
גובהו, פי' כיון דקיימא
לך כי עתה האלכסון על
המבוע שני חומשין
בגרסי' כל אמא
בירובא אמא ותר
חומשי באלכסונא,
הסולם לפולם שאינו
נשמך על הכותל לעלות
בו אלא באלכסון, אבל
זקוק אין דרך לעלות.
ולפיכך אמר כותל י' צריך
להיות סולם כדי גובהו
של כותל, וישפיעהו כלפי
חוץ באלכסון, ולפיכך
צריך כדי גובה כל הסולם
ויתרון באלכסון, וכיון
שהכותל י' טפחים וכל
טפח צריך יתרון למידת
השטח שני חומשין,
נמצא (ה)שיעור הסולם י'
טפחים ושני חומשין לכל
טפח, הרי י' טפחים
ועשרין חומשין, עשרין
חומשין הרי י' טפחים,
נמצא גובה הסולם י"ד
טפחים, ר"ל יוסף אמר
י"ג טפחים ומשוה
ד"י, שאין דרך להשפיעו
זה כלול, ופחות מטפח
לא חשיב, אבי אמר אפי'
אין בסולם אלא י"א
ומשוה ומעמידו בראש
של כותל בפחות מג' וכל
פחות מג' כלבור דמי.
וכאילו בראש הכותל הוא
סמך, הילכך ב"א
ומשוה ד"ל ר' הונא
בריה דרב יהושע אמר
אפי' ד' ומשוה, קסבר
אפי' סולם זקוק ממטע
וכל פחות מג' כלבור דמי
הילכך ב"י טפחים ומשוה
סגיא, אמר ר' סולם זקוק
סגרי ולא ידענא אפי'
טעמא, כלבור והלא אין
דרך בני אדם לעלות כך,
ו"ל שמואל מידי דהוה
אייטבא שון זקופות
אייטבא שון זקופות
ומעטות, דקלין שבבבא
וסולמות שבבבא אין
צריך לקבען, אלא כיון
שנתנו על גבי הכותל
ממעטין שכבדן קובע
הואיל ואין ניטלין בשבת
מפני הכובד שלהן, ברא
מנייה ר' יוסף ומעטות.

א"ר מאי אית לך ל'מימר דמנח ע"ה מידי ומשתמש. א"ר
לא אינטרין לטעמא דמנח מידי דאם הבור רחב ד' ואינו
עמוק עשרה אלא ע"י צירוף חוליה רה"י גמורה היא ומשתמש ליה
ספיר כיון שכותלי הבור מצפנים גבוהים עשרה וטעמא דמנח עליהן
מידי מה י"ש להועיל שם כיון דלפין חוליה
גבוה י' מבזחן לרה"ר ולא קאי האי
טעמא אלא היכא דלפין הבור רחב ד'
מצפנים אלא ע"י צירוף חוליה והחוליה
גבוה עשרה מבזחן לרה"ר דלע"ג
דמוכו לאו רה"י הוא על גבי רה"י
משום דאי צני מנח עליה מידי
ומשתמש וטע"ג דרבי יוחנן לא הוסיף
אלא צירוף עשרה מכל מקום ד"ק
ממילתיה והא לא משתמש ליה משום
ד' יוחנן דאמתי' דפ' הורק (שם דף
נ"ט) קאי דרפיש צקונטרס דשמעין
מינה נמי צירוף ארבעה דהא קמני
ורחנן ד' ותימה דאמתי' דלקמן
פ' במד' (דף נ"ט) ד"ק נמי רבי
יוחנן הכי גבי צור ברה"ר וחוליה
גבוה עשרה טפחים וקאמר ר' יוחנן
בגמ' אפילו תימא צקונטרס והא קמ"ל
דצור וחוליה מלטרפין לעשרה והשם
תרימא למה לי וזו"י דההיא דשבת
לאנטרין לענין צירוף ארבעה דלא
קמני לקמן ואי לאו ההיא דלקמן
מההיא דשבת למד לא היה ד"ק
דהוה אמינא דלגב סלע נקט חוליה
הצור דכזל דוכתא רגיל להזכיר חוליה
בד"י סלע: **צ"ר** סולם ארבעה
עשר להצירוף, פי' צקונטרס שצ"ר
למשוך רגלי הסולם ארבעה מן הכותל
ולא דק דמי משין ליה י' טפחים נמי
מן הכותל שהוא שיעור גובה הכותל
יגיע ראש הסולם לראש הכותל
דארבעה עשר הוא שיעור אלכסון של
י' על י' דכל אמתא צריבעא אמתא
ותרי חומשי באלכסונא וכן פי' ר"ח:
ר"ב יוסף אמר י"ג ומשוה אביי
אמר אפי"ו י"א ומשוה, וא"ת
אם תרחיק רגלי הסולם מן הכותל
עשרה טפחים וראש
הסולם תסמוך לכותל
על כרחך יהיה ראש
הכותל גבוה מן הסולם
יותר מטפח לר' יוסף
ויותר משלשה טפחים
היה הסולם אלא י'
טפחים

טפחים ממה נפשך הוה מתרחק יותר
מד' טפחים שהרי יפול הסולם לגמרי לארץ וגם אין נראה דלר' יוסף
ואז"י נמי נשען ראש הסולם לראש הכותל אלא שמקרינן רגלי הסולם
יותר מלשמואל ולאז"י יהיה קרוב לזקוף דלמה לן למינקט האי שיעורא
ולמה הזכירו ר' יוסף ואז"י אותו משוה אלא נראה לר"י דלסימנא
צעלמא נקטי' הכי דלעולם צריך להרחיק הסולם כשיעור גובה שנסען
על הכותל ואלא יהא גובה הכותל מן הסולם טפח לר' יוסף ולאז"י
שלשה טפחים כשיעור לצוד ולר' יוסף סגיא צמשהו ושלש עשרה
פחות שני חומשין שהוא אלכסון של ט' על ט' ולאז"י צמשהו ועשרה
טפחים פחות חומש שהוא אלכסון ז' על ז':
אמר שמואל א"ר ידע בו', אליצא דרב קאמר אלס שמואל גופיה
סגר דסולם זקוק אינו מנעט דהא צני סולם י"ד:
סולמות ש"ב בבא אין צריבין קבע, אע"ג שאין להם ד' חווקין
דכונדן קובען ולא כמו שפירש רבינו שמואל דהיינו
סולם צורי דלעיל דאם כן לא הי"ל למימר סולמות של צבל ועוד
דלשהיא דלעיל ליכא מאן דפליג והכא אמרינן סולמות לא:
חקק
סולם מיכן וסולם מיכן וקשין באמצע, בין ב' הסולמות מהו, ופשוט ליה אין כף הרגל עולה בהן ומעטות.

וזי הו"א מן הכותל ד' על ד', טפחים: והיה עליו סולם כל שהוא.
אפילו אין ברחבו ד' והעמידו צקרקע וסמן ראשו צוז הוי כחד
מיטוטא והרי צעלין ארבעה וכגון שאין חווקי הסולם מרוחקין שלשה:
ולא אמרן אלא דהוציא עליה. סמן
אופניה בדיה. אלא וראשו נסמן
לכותל: ארווחי ארווחי. לזין ולא
הוי האי סולם מתחמיו דרגא לזין
ואין כאן מיטוט שהוא מובדל מן
הקרקע הרצה: צריך וזי אחד
לפסיו. צולם כל שהוא והזין יואל
צאמנעיות שאינו גבוה עשרה לא
ממנו ולמטה ולא ממנו ולמעלה:
צריך שני וזין. אחד קודם עשרה
תחתונים ואחד למעלה הימנו צמון
עשרה עליונים דאי הוה גבוה עשרה
לא הוה סג ליה צולם כל שהוא מידי
דהוה אכותל: זה שלא כנגד זה.
שיוכל לקצוע סולם שני מזה לזה:
עמוד גבוה עשרה צה"ר ורחב ד'
רה"י הוא והנוטל ממנו והנותן על
גביו חייב ואם נעץ צראשו יתד כל
שהוא מיעטו לרחבו מארבעה וציעלו
מתורת רה"י: יס. קביל"ה צלע"ו:
ונגוה. הימד שלשה אצל אס אינו
גבוה שלשה כגנה דעמוד חשיב ולא
ממעט: אפשר דפלי ציה מידי. וכיון
דחוי לתשמישתיה דעמוד מיניה חשיב
ולא ממעט: מלאו כולו ציעדות.
לדידך דאמרת (חד) חד תשמישתיה
הוא ולא ממעט יתדות טובא מאי מי
אמרינן כיון דלא משתמש בצאי רוחב
לאו רוחב הוא: צור וחוליה.
קרקע שניטלה מחפירת הבור והקיפו
צו פי הבור סביב: מאטרפס. להשלים
עשרה לעומק הבור לשוויה רה"י.
וה"ה נמי דחלל הבור ועזי היקף
החוליה מצטרפין להשלם ארבעה
לרוחב לחייב הנוטל מעל גב החוליה
כלום ואת הנותן על גבה דמתן צהורק
שבת דף נ"ט. חוליה הבור והסלע שהן
גבוהין עשרה ורחבין ארבעה הנוטל
מהן והנותן על גבן חייב ומשהיא יליף
ר' יוחנן לטעמיה דאמר מאי איריא
דתני חוליה הבור והסלע ליתני הבור
והסלע אלא הא קא משמע לן דהבור
וחוליה מלטרפין לעשרה ופי' היכי
דשמעין מינה לגובה שמעין מינה
נמי דמלטרפין לפותיא דהא קמני
ורחבין ארבעה. והאי דנקט הכא לר'
יוחנן ולא נקט מתני' משום דבמתני'

לא תני צירוף צהדיא: ואמאי. הוי גגה דחוליה רה"י הא לא חזו
ארבעה ידיה לתשמישתיה מפני החלל שהוא מהן: אלא מאי אים
לך למימר דמנח מידי. אמר ר' און על פיה ומשתמש: סגא
נמי מניח דף ארבעה או שוטח צגד על היתדות ומשתמש עליו
צנחת: סולם ארבעה עשר. שצריך למשוך רגלי הסולם ארבעה מן
הכותל לפי שאין סולם זקוף נוח לעלות: אפילו י"ג ומשוה. שכשתמשוך
רגליו מן הכותל ארבעה לא יהא ראשו נמוך מן הכותל טפח וכיון
דלא הוי טפח לית לן צה: אחד עשר ומשוה. שכשתרחיק רגליו ארבעה
יהא ראשו נמוך מן הכותל פחות משלשה וכלצוד דמי: שצעה ומשוה.
דס"ל כרב דאמר לקמן סולם זקוף ממעט ואי זקוף ליה מגיע לפחות
מנ' לראש הכותל: אמר ר' סולם זקוף ממעט גמלא. שמתע
מרבתי וטעמא לא ידענא דהא אין נוח לעלות: מידי דהוה
אליצנא על גבי אליצנא. שהן מכוונות ואמרן לעיל דממעטין:
קליים שצבא. פיסקי דקליים של צבל שהניחן סמוך לכותל למעטו
אין צריך לקובען צקרקע וטע"ג דדבר הניטל הוא דמורת כלי עליהן
דראויין לנמשא אפ"ה כבדן קובען שאין צא אדם ונוטל וכן סולמות:
סולם. כל שהוא מכאן וסולם כל שהוא מכאן אלא ואין צניניה לא
כעין חווקין מזה לזה להשלימן לארבעה מהו: אין כף הרגל עולה.
קשין מכאן ומכאן. להשלים רוחב לארבעה מהו: אין כף הרגל עולה כחל
א"ל לא שמיא לך הא דר' יוחנן בור וחוליה מצטרפין לעשרה. אמאי והא לא קא משתמש

(א) שבת דף נ"ט. [לקמן נ"ט:
(ב) לרב קרי הכי משום
חשיבות ועי' פריש' בחולין
לח. ד"ה לאכא ותי' וי"ש
חופ' שם וכן ער' בפריש'
בגמ' מ"ו: ד"ה מודה
ובמוס' שם ד"ה אמר שמואל
ועי' רש"י שבת נ"ג. ד"ה
אכא וברכות מ"ו. ברש"י ד"ה
אלו, (א) (דף טו):

לעזי רש"י

קביל"ה א"ר קביל"ה א"ר. יתד,
ו. יז.

מוסף רש"י

בור וחוליה. סביבו
וסן הכל גבוה י'
מקרקעת הבור רה"י
(לקמן נ"ט). מצטרפין
לעשרה. לשויה הבור
רשות היחיד ואם הולא
מסוך אונן חוליה חייב
(שבת נ"ט).

רבינו חננאל

זיז היוצא מן הכותל
והניח עליו סולם כל
שהוא. כלומר אפי' כי
בסולם ד', ממעט. ולא
אמרנא אלא דארווח
עליה דזין, אבל אשוריה
אשוריה לא ממעט,
דאמרין אפחיו הוא דקא
מפחי ליה לזין. פי' אם
נתן הסולם בכותל עם
הזין, יש לומר הוי
הרחיב ואינו ממעט דהא
לא משתמש בסולם, אלא
על גבי הכותל, והא
הסולם לעלות ביו הוא
נותן בעת שנתנו בצד
הזין עם הכותל. אמר רב
נחמן בותל י"ט טפחים
גובהו י' אחד ממעט
אחר. כלומר נותנו
למעלה בכותל בטי
טפחים וחצי
בנוכה של כותל ט'
טפחים וחצי ממועט
נשאר מן הכותל ט'
טפחים וחצי ממועט
כיון שאין י' טפחים אפי'
אור. אבל אם גובהו של
כותל עשרים טפחים אינו
ממעט אלא שני וזין, וזי
אחד ב' טפחים והסולם
ממעט, כאילו צקרקע הוא
עד אותו הוי וצריך וזי
אחר בעשרין. ויש
אחרים סולם נתון על כל
זיז וזיז. אמר רב חסדא
והוא שחצמון, אילו וזין
זה שלא כנגד זה
והסולמות עליהן. ואם
היו וזין רחבין, כל
טפחי שיכול להשתמש
בהן אין צריך. אמר רב
הונא עמוד ברשות הרבים
גובהו י' ורחב ד', ונעץ בו
יתד כל שהו ממעט.
ונתקן מרשות היחיד
ונעשה ככרמלית. ולא
אמרן אלא בזמן שהיה
גבוה מן הקרקע י'
טפחים, אבי ורבא דאמרי
מרשות היחיד אפי' גבה
י' טפחים לא מידי הוא,
כלומר אינו ממעט. ר' אבי
אמר אפי' שאינה
גבוה י' אפסר (דילין)
[דתלין] ביה מידי כגון
מחצלת וממעט. א"ל רב
אחא בריה דרבא לרב
אשי דאע"פ שאין גבה
היתר ג' טפחים אינו
לאישתמושי ביה אפשר
(דילין) [דתלין] ביה מידי.
אם מלאו לזה עמוד כלול
יתדות להשתמש בו מהו.